

**MANUAL DE SENDEIROS DA
FEDERACIÓN GALEGA DE
MONTAÑISMO**

2004

O presente “Manual de Sendeiros da Federación Galega de Montañismo (FGM)” é un documento co fin de marca-las pautas para a realización de sendeiros e o seu mantemento en Galicia.

Así mesmo, a súa necesidade xurde pola conveniencia de completa-lo “Manual de Senderos”, aprobado o 15 de xaneiro de 2004 na Xunta da FEDME, no que respecta ós sendeiros de Galicia.

Este manual é complementario ó manual da FEDME, sen embargo de aplicación preferente en Galicia. Polo tanto todo o non indicado neste manual, quedará baixo a normativa da FEDME e nos casos que poida haber contradicións prevalecerá o da FGM.

1.- TIPOS DE SENDEIROS HOMOLOGADOS EN GALICIA.

1.1.- Sendeiros de Gran Percorrido galegos.

Denomínanse coas letras GR e un número. A normativa aplicable é a da FEDME, salvo no concernente ás derivacións.

Os sendeiros galegos GR poderán ter variantes que serán marcadas coas mesmas características cós GR.

Sen embargo, as derivacións serán marcadas cos mesmos criterios de discreción, eficacia e limpeza pero utilizarán as marcas que a FGM designa para as derivacións destes sendeiros.

1.2.- Sendeiros de Pequeno Percorrido galegos.

Denomínanse coas letras PR-G e un número. A normativa aplicable é a da FEDME, salvo no concernente ás derivacións.

Os sendeiros galegos PR-G poderán ter variantes que serán marcadas coas mesmas características cós PR-G.

Sen embargo, as derivacións serán marcadas cos mesmos criterios de discreción, eficacia e limpeza pero utilizarán as marcas que a FGM designa para as derivacións destes sendeiros.

1.3.- Sendeiros Locais.

Respecto a este tipo de sendeiros, polas características propias do territorio galego e por mantemento homoxéneo de criterios cos sendeiros xa realizados e homologados, non parece conveniente a súa implantación.

A nivel do territorio galego non serán válidos, nin serán homologados sendeiros con este sinais por decisión da FGM. Sen embargo, a FGM resérvase o dereito a establecer reclamacións contra aqueles que utilicen estes sinais, xa que están rexistrados pola FEDME.

1.4.- Variantes e derivacións.

As variantes son sendeiros que parten e conflúen nun mesmo sendeiro en dous puntos diferentes. As variantes serán marcadas coma o propio sendeiro do que parten e denominadas por números correlativos. Será aplicable a normativa FEDME ó respecto.

As derivacións serán reguladas por este manual. Son tramos, sempre sinalizados, que parten dun GR ou dun PR-G homologados e que vinculan ós sendeiros con elementos achegados e de interese. Sempre implican que, o camiño de ida e volta dende e ata o sendeiro principal, será pola mesma dirección e en sentidos contrarios. Sempre levarán a sinalización que este manual dicta para as derivacións, e nunca poden ter a mesma sinalización que o sendeiro principal ou as variantes.

2.- TIPOS DE SINAIS.

2.1.- Descrición dos sinais dos sendeiros GR e PR-G.

2.1.1.- Sinais sobre o terreo.

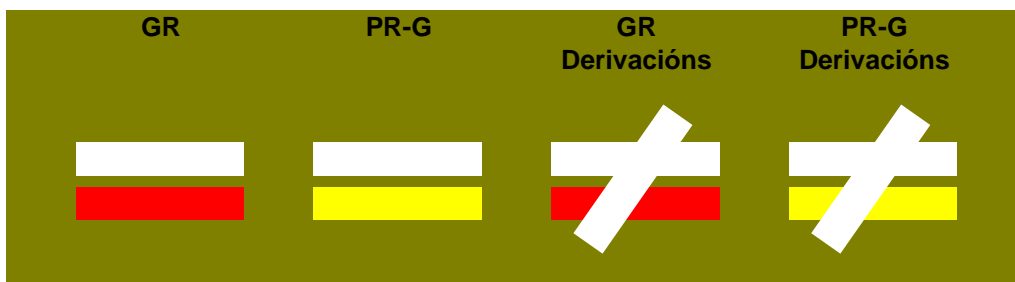
Tamén son denominados como sinais horizontais por afinidade coa nomenclatura dos sinais automobilísticos. Son os sinais para os soportes naturais ou artificiais existentes no percorrido.

Os sinais serán os indicados pola normativa da FEDME con algunhas diferencias:

a.- Marcas de continuidade:

Dous rectángulos paralelos separados entre si (as medidas están indicadas no manual da FEDME). O superior será de cor branca e o inferior vermella nos GR e amarela nos PR-G. Non son admisibles outras cores.

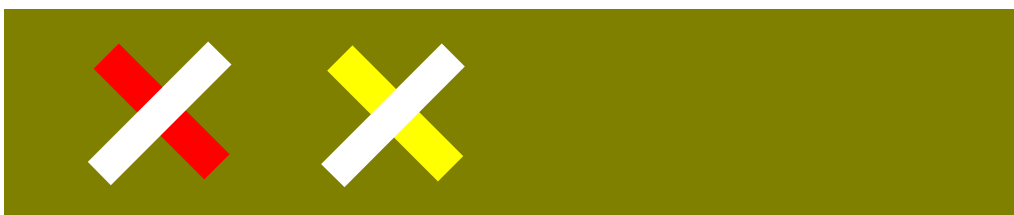
Nas derivacións os sinais terán, por riba, en diagonal de arriba á dereita ata abaixo á esquerda unha barra ou liña de cor branca.

b.- Marcas de dirección equivocada:

Símbolo X ou cruz de Santo Andrés. O trazo branco será continuo e estará pintado de arriba á dereita ata abaixo á esquerda. O outro trazo, interrompido polo branco, terá a cor que lle corresponda ó sendeiro.

Nas derivacións estes sinais non terán variación.

c.- Marcas de cambio de dirección:

Este sinal sempre é preferible ó sinal de cambio brusco de dirección.

Son dous trazos paralelos que simulan o cambio de dirección. Sempre o exterior (ou envolvente) será de cor branca.

Nas derivacións estes sinais non terán variación.

d.- Marcas de cambio brusco de dirección:

Quedan totalmente desbotados os sinais antigos con dobre liña de confirmación e unha de xiro.

A súa composición actual é idéntica os sinais de continuidade engadindo un ángulo recto por baixo, na dirección do xiro.

Nas derivacións os trazos superiores terán, por riba, en diagonal de arriba á dereita ata abaixo á esquerda unha barra ou liña de cor branca.

A ser posible non serán moi utilizados, sendo máis axeitados os de cambio de dirección indicados no punto anterior, por ser moito máis fáciles de interpretar para os novos sendeiristas.

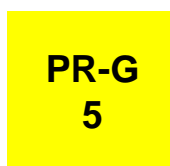
e.- Marcas de identificación do sendeiro ou baliza:

Esta indicación permite identifica-las rutas, polo tanto é de vital importancia o seu uso ó longo dos sendeiros. Por non estar definido no manual da FEDME, facemos unha descrición exhaustiva.

A súa forma é dun cadrado de 15 centímetros de lado. O seu fondo terá a cor do sendeiro (vermella para GR e amarela para PR-G, sendeiros e variantes) e sen ningunha orla. Este fondo, no caso das derivacións terán unha barra branca en diagonal dende arriba á dereita ata abaixo á esquerda.

As inscricións serán en cor branca nos GR, e en cor negra no resto (nos PR-G, nos GR nas derivacións e nos PR-G nas derivacións).

Só terán dúas liñas de texto que estarán centradas no cadrado respecto ós eixos de simetría do mesmo. A liña superior será GR ou PR-G, segundo o tipo de sendeiro, e a liña inferior será o número do sendeiro ou variante. No caso das derivacións, tamén levarán o número do sendeiro.

2.1.2.- Sinais sobre soportes mobles.

Tamén son denominados como sinais verticais por afinidade coa nomenclatura dos sinais automobilísticos. Son os sinais como postes, frechas e paneis, os cales non son soportes de orixe natural.

a.- Postes:

Son elementos que se chantan no solo. En xeral son baixos, e poden ser de diferentes materiais e formas, sendo preferibles os materiais naturais (por exemplo madeira) e de seccións cadradas ou redondas. Levarán pintadas as cores do sendeiro segundo as indicacións do apartado anterior, con marcas de continuidade, non continuidade, xiro e balizas con numeración.

Estes elementos están indicados en zonas sen lugares que soporten as marcas de pintura ou en zonas de árbores de cortiza de rápida muda (por exemplo os eucaliptos). Tamén en zonas de mato baixo e vexetación abundante, ou zonas de prados, onde a colocación dos sinais pode chegar a ser un gran problema. Nestes casos é recomendable incluso colocar postes de máis de medio metro de altura dende o chan, sobre os que serán pintados os sinais.

b.- Frechas:

Xeralmente estes elementos estarán situados nun poste de altura próxima ou superior ós 2 metros sobre o chan. Son elementos planos cun extremo recto e outro en forma de frecha. Indicarán os elementos do sendeiro, as rutas correctas, as variantes, as derivacións, os lugares próximos de interese, etc.

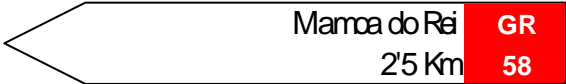

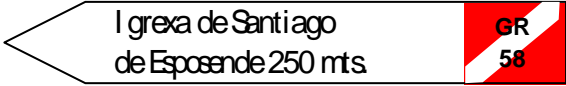

Sobre o poste poderán ir unha ou varias frechas, sempre buscando a máxima conxunción entre o ángulo indicado e a realidade do territorio.

Na parte dianteira levarán un corte en ángulo que simula una frecha e na parte traseira será en corte recto. As frechas deben levar información polo anverso e tamén poden levar polo reverso.

Na información haberá que diferenciar as frechas dependendo da súa tipoloxía:

b.1.- Sinais de confirmación de sendeiro: Levarán na parte traseira unha baliza pintada de 15x15cm coas cores do sendeiro, indicación do número e tipo de sendeiro segundo as descrições dos puntos anteriores. Levará na parte dianteira o nome do lugar cara onde sinala. A ser posible tamén se indicará a distancia en metros ata ese lugar evitándose as referencias en tempos (xa que isto non son datos tan obxectivos é fiables).

b.2.- Sinais de información de elementos achegados: Indicarán lugares de aprovisionamento, teléfonos, lugares de durmida ou elementos paisaxísticos ou culturais dignos de mención. Terán a mesma información que os de confirmación de sendeiro, pero nunca levarán unha baliza nin as cores do sendeiro. A información pode ser mediante iconas de fácil interpretación.

Sinais de confirmación de sendeiros	
Exemplo de frecha en GR	
Exemplo de frecha en PR-G	
Exemplo de derivación	
Exemplo de sinal	
que informa de lugares cercanos dende o sendeiro pero que non pertencen á ruta sendeirista.	

c.- Paneis:

Tódolos sendeiros terán obrigatoriamente no inicio e no final un panel (no caso de rutas circulares será un só). Quedará a opción do ente promotor incluír máis sinais durante o percorrido ou nos lugares máis característicos, sendo unha práctica moi recomendable.

Os paneis de inicio e final deberán contar como mínimo con:

- Baliza coas cores, tipo e número do sendeiro de tamaño 15x15cm no vértice superior dereita.
- Nome do sendeiro.
- Breve descrición dos sinais sendeiristas utilizados.
- Mapa ou plano do sendeiro con indicación de “vostede está aquí”

Outros paneis durante o percorrido deberán contar como mínimo con:

- Baliza coas cores, tipo e número do sendeiro de tamaño 15x15cm no vértice superior dereita.
- Nome do sendeiro.

2.2.- Sinalización dos tramos nos que coinciden dous ou máis sendeiros.

A normativa será a emitida pola FEDME, se ben, polas características do territorio galego serán obrigatorios os sinais de balizas (de tamaño 15x15cm) non só a 50 metros dos puntos de coincidencia, senón tamén a menos de 25 metros das conexións.

3.- Criterios, soportes e frecuencia dos sinais. Puntos de colocación obrigatoria.

As normas son coincidentes coas da FEDME tanto en criterios de localización dos sinais, lugares obrigatorios onde deben aparecer, soportes de sinais e continuidade na sinalización.

Sen embargo, polas características da pluviosidade e crecemento da vexetación en Galicia, evitarase a marcase sobre a superficie do chan, quedando como último recurso, preferíndose os sinais altos (a altura da vista) que os de media altura.

Tamén polo mesmo motivo primará a seguridade sobre a economía no número de sinais, e será preferible un exceso de sinais que a súa escaseza.

Segundo na mesma liña anterior, os cruces deberán marcarse como correctos e incorrectos non só ós 25 metros do cruce senón tamén a 10 metros, xa que a experiencia indica que a maior parte dos sinais serán rapidamente fitocolonizados.

Este manual foi revisado e entra en vigor dende o ano 2004.